

Плани практичних занять

Практичний модуль

№	ТЕМА ЗАНЯТТЯ	години
1	Методика навчання української мови: загальні питання.	2 год.
2	Українська мова як навчальний предмет в середній школі. Шкільні програми з української мови. Шкільні підручники з української мови	2 год.
3	Методи і прийоми навчання української мови.	2 год.
4	Сучасний урок української мови, його структурні елементи. Особливості технології сучасного уроку.	2 год.
5	Методика навчання фонетики, орфоєпії, графіки, орфографії	2 год.
6	Методика вивчення граматики.	2 год.
7	Наукові основи розвитку зв'язного мовлення школярів.	2 год.
8	Методика опрацювання стилів мовлення. Особливості формування риторичних умінь і навичок старшокласників.	2 год.

1. Змістовий модуль
**Тема. ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ
УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ**

ПРАКТИЧНИЙ МОДУЛЬ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1

Тема. Методика навчання української мови як наука і навчальна дисципліна

Мета: ознайомитися з наукою, що досліджує процеси навчання української мови, визначає зміст курсу, розкриває закономірності, аспекти, принципи, методи і прийоми засвоєння мови і мовлення, визначає засоби формування комунікативних умінь і навичок учнів загальноосвітньої школи.

Завдання: сформулювати розуміння методики як науки, її зв'язок з іншими науками, та методами наукового дослідження методики.

ПЛАН:

1. Предмет і завдання методики навчання української мови.
2. Зв'язок методики навчання мови з іншими науками.
3. Зміст і побудова курсу методики навчання української мови.
4. Значення шкільного курсу української мови і його місце серед інших дисциплін.
5. Мета і завдання української мови у шкільній освіті.
6. Рідна мова як основа інтелектуального і духовного розвитку особистості.
7. Основні аспекти навчання мови в середній школі.
8. Комунікативне спрямування у навчанні мови.

ПРАКТИЧНО В АУДИТОРІЇ:

1. Виступи студентів з доповідями.
2. Аналіз таблиці “Схема методичної підготовки вчителя” – Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах. – К., 2003. - С. 21.
3. Аналіз концепцій та Стандарту мовної освіти.
4. Аналіз таблиці “Українська мова як предмет навчання” – Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах. – К., 2003. - С. 27.

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. Короткий огляд історії методики української мови.
2. Особливості зв'язку методики з філологічними дисциплінами.
3. Проаналізувати таблицю “Схема методичної підготовки вчителя” – Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах. – К., 2003. - С.21.
4. Випишіть з Концепції мовної освіти умінь, якими повинні оволодіти учні, і прокоментуйте їх значення для мовленнєвого розвитку особистості.
5. Проаналізуйте основні аспекти навчання української мови і доведіть, чому М.Пентилюк виділяє комунікативний аспект як найголовніший (Українська мова і література в школі. – 1999. - № 3. – С. 8 – 10).
6. Опрацюйте зміст Стандарту мовної освіти й підготуйте його анотацію.

ЗАПИТАННЯ І ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Що вивчає методика української мови?
2. Які завдання вона вирішує?
3. Яка структура курсу методики мови?
4. З якими науками пов'язана методика?
5. Як впливають суміжні дисципліни на методичну підготовку вчителя-словесника?
6. Які методи наукового дослідження використовуються в лінгводидактиці?
7. Розкажіть про сучасний стан методики навчання української мови.
8. Яку роль у перебудові методики відіграють учителі-практики.

9. Яку роль відіграють концепції мовної освіти у визначенні змісту шкільного курсу української мови?
10. Як ви розумієте вираз “неперервна мовна освіта”?
11. Яка мета і завдання шкільного курсу української мови?
12. За якими принципами будується шкільний курс української мови?
13. Які основні аспекти навчання української мови?
14. Як забезпечує комунікативний підхід до навчання мови формування мовної особистості?

ЛІТЕРАТУРА

1. Біляєв О.М., Мельничайко В.Я., Пентилюк М.І., Передрій Г.Р., Рожило Л.П. Методика вивчення української мови в школі. – К., 1987.
2. Біляєв О., Скуратівський Л., Симоненкова Л., Шелехова Т. Концепція навчання державної мови в школах України // Дивослово. – 1996. - № 1. – С.16-21.
3. Біляєв О.М. Концепція інтенсивного навчання мови // Укр. мови і літ. в школі. – 1991. - № 6. – С. 26 – 30.
4. Гончаренко С. Український педагогічний словник. – К., 1997.
5. Девдера М. Від антропоцентричної лінгводидактики. // Дивослово. – 1997. - № 7. – С. 62 – 64.
6. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах / За ред. М.Пентилюк. – К., 2000.
7. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / За ред. М.Пентилюк. – К., 2005.
8. Практикум з методики навчання української мови / За ред. М.І.Пентилюк. – К.: Ленвіт, 2003.
9. Методика навчання української мови в загальноосвітніх закладах: програма для студентів 7.010103. ПМСО. Українська мова і література факультетів української філології педагогічних університетів та інститутів. – К., 2001.
10. Методика преподавания русского языка / Под ред. М.Т.Баранова. – М., 1990.
11. Олійник І.С., Іваненко В.К., Рожило Л.П., Скорик О.С. Методика викладання української мови в середній школі. – К., 1989.
12. Пентилюк М.І. Наукові засади комунікативного спрямування навчання мови // Українська мова і література в школі. – 1999. - № 3. – С. 8 – 10.
13. Скуратівський Л. Від лінгводидактики, зорієнтованої на формування духовної мовної особистості // Дивослово. – 1997. - № 9. – С. 52 – 57.
14. Стельмахович М.Г. Актуальні проблеми перебудови викладання мови // Українська мова і література в школі. – 1990. - №4. – С.78-83.
15. Стельмахович М.Г. Етнопедagogічні основи методики української мови // Дивослово. – 1993. - № 5-6. – С. 19 – 23.
16. Текучов А.В. Методика русского языка в средней школе. – М., 1980.
17. Українська мова. Енциклопедія. – К., 2001.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2

ТЕМА. Українська мова як навчальний предмет в середній школі.

Шкільні програми і підручники з української мови

Мета: ознайомитися зі змістом і структурою чинних програм і підручників з української мови, шляхами реалізації змістових ліній програми.

Завдання: дати змогу усвідомити студентам зміст і структуру підручників та чинних програм з рідної мови, їх роль у навчанні учнів української мови, значення принципів наступності і перспективності у навчання школярів мови.

ПЛАН:

1. Українська мова як навчальний предмет в середній школі.

2. Короткий огляд програм з української мови.
3. Принципи побудови і зміст чинних програм з української мови для 5 – 12 класів.
4. Особливості програм з української мови для різних типів шкіл (гімназія, ліцей, коледж).
5. Основні положення “Пояснювальної записки”. Структура розділів програми.
6. Змістові лінії програми та шляхи їх реалізації.
7. Принципи побудови шкільних підручників з мови.
8. Основні розділи підручника, зв'язок між його теоретичною і практичною частиною.
9. Система вправ, особливості комплексних завдань.
10. Характер ілюстративного матеріалу, його призначення. Структурні компоненти підручника, текстові й позатекстові завдання.
11. Сигнали-символи, апарат орієнтації підручника.

ПРАКТИЧНО В АУДИТОРІЇ:

1. Аналіз чинних програм і підручників з української мови.
2. Аналіз “Пояснювальної записки” чинної програми “Рідна мова”. Мета і завдання шкільного курсу української мови.
3. Аналіз чинних підручників з української мови.

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. Складіть схему принципів методики української мови, запропоновану М.Стельмаховичем, і прокоментуйте кожний з них, дайте їм свою оцінку.
2. Проаналізуйте основні аспекти навчання української мови і доведіть, що комунікативний аспект – найголовніший. Як це відбито в змісті чинної програми з української мови для 5-12 класів.
3. На прикладі однієї з тем курсу 5- 9 класів покажіть реалізацію принципів науковості, доступності, наступності і перспективності.
4. Проаналізуйте систему тренувальних вправ одного параграфу підручника з української мови для 7 класу. Зверніть увагу на різноманітність вправ, відповідність дидактичного матеріалу культурологічній змістовій лінії.

ЗАПИТАННЯ І ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Які принципи лежать в основі побудови чинних програм “Рідна мова” і “Українська мова”?
2. Схарактеризуйте змістові лінії програми, їх суть і принципи реалізації.
3. У чому виявляються міжпредметні зв'язки в шкільному курсі української мови?
4. З'ясуйте роль вчителя в реалізації мети й завдань шкільного курсу мови.
5. Як у чинних програмах реалізуються комунікативно-діяльнісний і функціонально-стилістичний підходи до навчання мови?
6. З'ясуйте роль діяльнісної змістової лінії у навчанні мови.
7. Яку навчальну книжку можна назвати підручником?
8. Назвіть функції підручника.
9. З яких компонентів складається підручник?
10. Яким вимогам повинен відповідати сучасний підручник?

ЛІТЕРАТУРА

1. Гончаренко С.І. Український педагогічний словник. – К., 1997.
2. Бондаренко Н., Ярмолюк А. Концепція підручника української мови для шкіл з російською мовою навчання // Дивослово. – 2002. - № 4. – С.66– 71.
3. Караман С., Тихоша В. Технологія створення підручників і посібників для поглибленого вивчення української мови в гімназії // Дивослово. – 2001. - № 4. – С.36 – 38.
4. Мацько Л. Сучасні підходи до створення підручників з української мови: місце лінгвостилістики // Дивослово. – 1999. - № 8. – С. 39 – 41.

5. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах / За ред. М.Пентилюк. – К., 2000. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / За ред. М.Пентилюк. – К., 2005.
6. Практикум з методики навчання української мови / За ред. М.І.Пентилюк. – К.: Ленвіт, 2003.
7. Плиско К.М. Теорія і методика навчання української мови в середній школі. – Х., 2001.
8. Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. Рідна мова. – 5 – 11 класи. – К., 2001.
9. Українська мова. – 5 – 12 класи. Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. – К., 2004.
10. Програми спецкурсів для ліцеїв та гімназій гуманітарного профілю. Українська мова і література в школі. – К., 2003.
11. Регушевський Є.Д. До розуміння поняття “рідна мова” // Дивослово. – 2001. - № 10. – С.17 – 19.
12. Скуратівський Л., Шелехова Г. Концепція підручника рідної мови // Укр. мова і літ. в школі. - 2001. - № 3. – С. 5 – 7.
13. Скуратівський Л. Концепція мовної освіти 12-річної школи (українська мова) // Укр. мова і літ. школі. – 2001. - № 2. – С. 4 – 10.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 3

ТЕМА. **Методи і прийоми навчання української мови**

Мета: розкрити поняття методу як складної педагогічної категорії, ознайомитися з сучасними класифікаціями методів навчання мови; розглянути характерні ознаки прийому як елементу методу.

Завдання: сформулювати вміння й навички розпізнавати методи і прийоми навчання мови, визначати, які з них є найбільш ефективними на тому чи іншому уроці мови, обґрунтувати їх роль у навчанні учнів української мови.

ПЛАН

1. Поняття про методи і прийоми навчання української мови.
2. Класифікація методів навчання мови як лінгводидактична проблема.
3. Характеристика методів навчання.
4. Специфічні прийоми навчання мови.
5. Дидактичні вимоги до вибору методів навчання для реалізації освітньо-виховних завдань уроку рідної мови.
6. Традиційні та інноваційні методи навчання мови.
7. Комп'ютер у навчанні мови.

ПРАКТИЧНО В АУДИТОРІЇ:

1. Аналіз методів і прийомів навчання рідної мови; функції та специфіка методів навчання мови; особливості прийомів навчання.
2. Добір найефективніших методів і прийомів для вивчення теми (за вибором).
3. Розгляд проблемного навчання як особливого типу.

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. Завдання 4 – С.60, завдання 6, 7,8 – С.61 (Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах. – К., 2003.).
2. Укладіть бібліографію статей про методи та прийоми навчання мови, опубліковані у фахових журналах (“Дивослово”, “Українська мова і література в школі”, “Українська мова і література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах” та ін.) за останні п'ять років. Опрацюйте ці статті й підготуйте виступ “Активні методи навчання мови”.

ЗАПИТАННЯ І ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Поняття “методу”, “прийому” як лінгводидактична проблема.
2. Функції методів навчання.
3. Специфіка методів навчання.
4. Визначальні критерії класифікації методів навчання.
5. Особливості прийомів навчання мови.
6. Традиційні та інноваційні методи навчання мови. Програмування й алгоритмізація на уроках мови. Елементи комп'ютеризації у навчанні мови.
7. Особливості проблемного навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексюк А.М. Загальні методи навчання в школі. – К., 1973.
2. Біляєв О.М., Мельничайко В.Я., Пентилюк М.І. та ін. Методика вивчення української мови в школі. – К., 1987. – С. 40 – 52.
3. Біляєв О.М. Проблема методів у навчанні мови // УМЛШ. – 1980. - № 10. – С. 57 – 67.
4. Валентій В.Л. Мовний аналіз як метод навчання в школі // УМЛШ. – 1996. - № 3. – С. 40 – 43.
5. Донченко Т. К. Організація навчальної діяльності учнів на уроках рідної мови. – К., 1995.
6. Караман С.О. Методика навчання української мови в гімназії. – К., 2000.
7. Лернер И.Я. Методы обучения. Дидактика средней школы // Под ред. М.Н.Скаткина. – М., 1982.
8. Лукач С.А. Бесіда на уроках мови: Посібник для вчителя. – К., 1990.
9. Мельничайко В.Я., Пентилюк М.І., Рожило Л.П. Удосконалення змісту і методів навчання мови. – К., 1982. – С. 27 – 56.
10. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах / За ред. М.Пентилюк. – К.,
11. 2000. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / За ред. М.Пентилюк. – К., 2005.
12. Практикум з методики навчання української мови / За ред. М.І.Пентилюк. – К.: Ленвіт, 2003.
13. Методика викладання української мови в середній школі / За ред. І.С.Олійника. – К., 1989.
14. Плиско К.М. Принципи, методи і форми навчання української мови. – Х., 1995.
15. Рожило Л.П., Шкортенко О.М. Метод спостереження на уроках мови // УМЛШ. – 1973. - № 2. – С.58 – 64.
16. Федоренко Л. Закономерности усвоения родной речи. – М., 1984.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 4

ТЕМА. Сучасний урок української мови, його структурні елементи.

Особливості технології сучасного уроку

Мета: ознайомити з класифікацією уроків української мови, їх типами, структурою, методикою проведення; осмислити технологію сучасного уроку та вимоги до нього. ознайомити з класифікацією інноваційних уроків української мови, їх типами, структурою, методикою проведення.

Завдання: сформувати вміння й навички розпізнавати типи уроків української мови, добирати найбільш ефективні, відповідно до розумових, вікових та психологічних особливостей учнів.

ПЛАН

1. Основні завдання сучасного уроку. Дидактичні основи класифікації уроків.
2. Нові підходи до класифікації уроків. Особливості структури кожного типу уроку.
3. Мотиви, цілі уроку, зміст уроку української мови.

4. Науковість, оптимальність змісту уроку.
5. Виховний потенціал уроку.
6. Реалізація аспектів навчання на уроках української мови.
7. Структурні елементи уроку.
8. Нові технології навчання мови.
9. Вимоги до сучасного уроку.
10. Розвивальний потенціал уроку.
11. Оптимізація навчання мови.
12. Текстова основа уроку.
13. Міжпредметні зв'язки на уроках мови.
14. Нестандартні уроки та методика їх проведення.

ПРАКТИЧНО В АУДИТОРІЇ:

1. Актуалізація знань з дидактики про класно-урочну систему навчання.
2. Розгляд структурних елементів уроку, усвідомлення творчого потенціалу вчителя у підготовці і проведенні уроку мови.
3. Визначення основних завдань навчання мови та шляхи їх реалізації на уроці.

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. Завдання 1 – С.76; завдання 3 – С.77; завдання 2 – С.80 (Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах. – К., 2003.).
2. Укласти бібліографію до теми
3. Опрацювати одну із статей (законспектувати, зробити ксерокопію).

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОПІДГОТОВКИ

1. Проблема уроку в сучасній лінгводидактиці.
2. Вивчення програмового матеріалу укрупненими частинами.
3. Проблемність у навчанні мови.
4. Системний підхід у навчанні мови.
5. Засоби навчання.

ЗАПИТАННЯ І ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Чому урок української мови вважається основою навчально-виховного процесу?
2. Яким вимогам повинен відповідати сучасний урок мови?
3. У чому полягає триєдиність мети кожного уроку?
4. Структурні елементи уроку – догма чи творчість вчителя?
5. Чому необхідно враховувати психологічні особливості навчання, визначаючи той чи інший тип уроку?
6. Що спільного і відмінного у класифікації різних учених?
7. Від чого залежать особливості структури кожного типу уроку?
8. Тип уроку – це замкнена структура чи творчий процес?

ЛІТЕРАТУРА

1. Біляєв О.М., Мельничайко В.Я., Пентилюк М.І. та ін. Методика вивчення української мови в школі. – К., 1987. – С. 40 – 52.
2. Біляєв О.М. Концепція інтенсивного навчання // Дивослово. – 1991. - № 6. – С.5 – 12.
3. Біляєв О.М. Сучасний урок української мови. – К., 1981.
4. Біляєв О.М. Урок української мови у школі з російською мовою навчання // Дивослово. – 1990. - № 9.
5. Донченко Т. К. Організація навчальної діяльності учнів на уроках рідної мови. – К., 1995.
6. Забашта Л.І. Узагальнення і систематизація знань з української мови. 10 клас: Посібник для вчителя. – К., 1991.
7. Караман С.О. Методика навчання української мови в гімназії. – К., 2000.
8. Мельничайко В.Я., Пентилюк М.І., Рожило Л.П. Удосконалення змісту і методів навчання мови. – К., 1982. – С. 27 – 56.

9. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах / За ред. М.Пентилюк. – К., 2000.
10. Методика викладання української мови в середній школі / За ред. І.С.Олійника. – К., 1989.
11. Онищук В.О. Типи, структура і методика уроку в школі. – К., 1973.
12. Плиско К.М. Принципи, методи і форми навчання української мови. – Х., 1995. – С. 208 – 210.
13. Симоненко Т. Нові форми проведення уроків з мови // Дивослово. – 1998. - № 5. – С. 23 – 28.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 5

ТЕМА. Методика навчання фонетики, орфоєпії й орфографії

Мета: розкрити особливості шкільного курсу фонетики, орфографії усвідомити необхідність забезпечення зв'язку занять фонетики з вивченням графіки, орфографії, орфоєпії, граматики, розвитком зв'язного мовлення учнів. Опанувати теорію і практику застосування методів і прийомів навчання фонетики, орфоєпії й орфографії в школах різних типів.

Завдання: сформувати уміння й навички добирати ефективні методи і прийоми навчання фонетики, орфоєпії й орфографії, обґрунтувати доцільність системи завдань і вправ, спрямованих на формування в учнів комунікативних умінь і навичок.

ПЛАН

1. Зміст шкільного курсу “Фонетика” в чинних програмах і підручниках з рідної мови.
2. Етапи вивчення фонетики й орфоєпії у шкільному курсі української мови.
3. Принципи, методи і прийоми вивчення фонетики й орфоєпії в школі.
4. Шляхи попередження і подолання помилок, викликаних явищем інтерференції та впливом діалектів.
5. Орфографія в шкільному курсі української мови (зміст, мета, завдання).
6. Методи і прийоми навчання орфографії в школі.
7. Поняття про орфограму. Основні правописні терміни.
8. Види тренувальних вправ з орфографії.
9. Наочність та ТЗН під час вивчення фонетики, орфоєпії та орфографії.

ПРАКТИЧНО В АУДИТОРІЇ:

1. Осмислення мети і завдань вивчення фонетики, орфоєпії й орфографії в школі.
2. Окреслення вмінь і навичок, які необхідно сформувати в учнів у процесі вивчення розділів шкільного курсу мови.
3. З'ясування технології проведення уроків фонетики й орфографії та обґрунтування доцільності обраних методів і прийомів.

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. Завдання 1, 3, 6, 9 – С.101-102 (Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах. – К., 2003.).
2. Укласти бібліографію до теми
3. Опрацювати одну із статей (законспектувати, зробити ксерокопію).
4. Підготувати фрагмент уроку фонетики (етап закріплення вивченого матеріалу).
5. Завдання 17 – С.174 (Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах. – К., 2003.).

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОПІДГОТОВКИ

1. Прийоми з'ясування співвідношення між вимовою і написанням у словах.
2. Особливості роботи із словниками на уроках мови.
3. Особливості роботи над розділом “Графіка” в середніх і старших класах.

4. Орфоепія та її значення у навчанні мови.
5. Умотивуйте вибір методів теоретичного вивчення орфографії.
6. Коли доцільно використовувати метод бесіди на заняттях орфографії?
7. Назвіть основні види вправ з орфографії.
8. Чим зумовлені труднощі у засвоєнні учнями правил орфографії ?
9. Як проводиться орфографічний розбір?
10. Яким вимогам повинен відповідати дидактичний матеріал під час засвоєння знань з орфографії на уроці української мови?
11. Які види вправ сприяють найефективнішому формуванню в учнів орфографічних умінь і навичок?

ЗАПИТАННЯ І ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Зміст шкільного курсу фонетики та його значення.
2. Зв'язок занять фонетики з іншими розділами про мову.
3. Завдання вивчення фонетики в школі.
4. Формування в учнів орфоепічних умінь і навичок.
5. Методи і прийоми навчання фонетики й орфоепії.
6. Роль орфоепічного словника в оволодіння нормами правильної вимови.
7. Особливості вивчення фонетики, орфоепії, графіки в школах з російською мовою навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Біляєв О.М., Мельничайко В.Я., Пентилюк М.І., Передрій Г.Р., Рожило Л.П. Методика вивчення української мови в школі. – К., 1987.
2. Гревцева Т., Надточій О. Алгоритмічний підхід до розв'язання складних питань орфографії // Дивослово. – 1998. - № 2. – С. 22 – 28.
3. Караман С.О. Методика навчання української мови в гімназії. – К., 2001.
4. Козачук Г.О. Підвищення грамотності учнів. – К., 1995.
5. Козачук Г.О. Українська мова. Практикум. – К., 2001.
6. Комендант С. Сходінки до підвищення мовної грамотності старшокласників // Освіта України. - № 14 (34). – 28 березня 1997. – С.9.
7. Мельничайко В.Я. Українська мова. Письмовий екзамен. Як уникнути помилок. – Тернопіль, 1998.
8. Мельничайко В.М., Пентилюк М.і., Рожило Л.П. Удосконалення змісту і методів навчання української мови. – К., 1982.
9. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах / За ред. М.І.Пентилюк. – К., 2001.
10. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / За ред. М.Пентилюк. – К., 2005. (2010). С. – 315 – 341.
11. Плиско К.М. Теорія і методика навчання української мови в середній школі. – Х., 2001.
12. Миколин М.М. Крок до грамотності / Роздуми з приводу уроків роботи над помилками // УМЛШ. – 1990. - № 6. – С. 18 – 21.
13. Миронюк Н.П. Орфоепія в 4 – 8 класах. – К., 2006.
14. Олійник І.С., Іваненко В.К., Рожило Л.П., Скорик О.С. Методика викладання української мови в середній школі. – К., 1989.
15. Пентилюк М.І., Іващенко О.В. Українська мова: Підручник-комплект. – К., 2001.
16. Практикум з методики навчання української ї мови в загальноосвітніх закладах / За ред. М.Пентилюк. – К., 2003.– С. – 181 – 204.
- 17.
18. Програми для середньої загальноосвітньої школи: Рідна мова 5-11 класи. – К., 2001.
19. Разумовская М.М. Методика обучения орфографии в школе. – М., 1992.
20. Синиця і.О Психологія писемної мови учнів 5 – 8 класів. – К., 1965.

21. Скуратівський Л.В. Пізнавальні завдання з української мови. – К., 1987.
22. Текучев А.В. Об орфографическом и пунктуационном минимуме для средней школы. – М., 1978.
23. Симоненкова Л.М. Вивчення фонетики і морфології в умовах місцевих говорів. – К., 1986.
24. Тоцька Н.І. Сучасна українська літературна мова. Фонетика. Орфоепія. Графіка і орфографія. Завдання і вправи. – К., 2005.
25. Хом'як І. Визначення орфограми у писемному мовленні // Дивослово. – 2000. - № 4. – С. 29 – 31.
26. Хом'як І Навчання орфографії в сучасних умовах // УМЛШ. – 1999. - № 2. – С.4 – 6.
27. Шкурятяна Н.Г. Методика вивчення орфографії: Посібник для вчителів. – К., 1985.
28. Ющук І.П. Практикум з правопису української мови. – К., 1996.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 6

ТЕМА. Методика вивчення граматики

Мета: ознайомити з сучасними підходами до вивчення граматики в школах різних типів; оволодіти методикою вивчення проведення уроків граматики в школі

Завдання: сформулювати вміння й навички добирати ефективні методи і прийоми навчання при вивченні морфології та синтаксису, а також систему завдань і вправ, спрямованих на формування в учнів необхідних умінь і навичок.

ПЛАН

1. Значення і завдання шкільного курсу морфології та синтаксису в чинних програмах і підручниках з рідної мови.
2. Етапи вивчення граматики у шкільному курсі української мови.
3. Зв'язок морфології та синтаксису з іншими розділами шкільного курсу мови.
4. Принципи, методи і прийоми вивчення граматики в школі.
5. Прийоми вивчення морфемної будови слова.
6. Лінгвістичні основи вивчення словосполучення і речення у школі.
7. Етапи вивчення синтаксису у шкільному курсі української мови.
8. Зв'язок синтаксису з іншими розділами шкільного курсу мови.
9. Наочність та ТЗН під час вивчення морфології і синтаксису.

ПРАКТИЧНО В АУДИТОРІЇ:

1. Осмислення мети і завдань вивчення граматики в школі.
2. Окреслення вмінь і навичок, які необхідно сформулювати в учнів у процесі вивчення морфології і синтаксису.
3. З'ясування технології проведення уроків морфології та синтаксису, обґрунтування доцільності обраних методів і прийомів.

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. Завдання 2, 4 – С.148; завдання 5 – С.149 (Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах. – К., 2003.).
2. Укласти бібліографію до теми
3. Опрацювати одну із статей (законспектувати, зробити ксерокопію).
4. Підготувати розгорнутий конспект уроку з теми.
5. Завдання 1, 2 – С.158; завдання 6 – С.159 (Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах. – К., 2003.).

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОПІДГОТОВКИ

1. Наступність і перспективність у вивченні матеріалу.
2. Вивчення морфології на синтаксичній основі.
3. Особливості вивчення іменних частин мови.
4. Актуальні проблеми вивчення службових частин мови.

5. Методи ознайомлення з поняттями “словосполучення”, “речення”.
6. Шляхи подолання труднощів у вивченні головних і другорядних членів речення.
7. Особливості вивчення складного речення.

ЗАПИТАННЯ І ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Зміст шкільного курсу граматики та його значення.
2. Зв'язок морфології і синтаксису з іншими розділами про мову.
3. Завдання вивчення морфології в школі.
4. Формування в учнів умінь і навичок робити морфологічний аналіз слова.
5. Методи і прийоми вивчення граматики.
6. Урахування яких принципів потребує вивчення морфології і синтаксису?
7. Чому провідним принципом під час роботи над розділом вважається вивчення морфології на синтаксичній основі?
8. Як здійснюється реалізація комунікативно-діяльнісного і функціонально-стилістичного підходів у вивченні морфології в школі?
9. Реалізація принципу наступності і перспективності у вивченні синтаксису.

ЛІТЕРАТУРА

1. Біляев О.М., Мельничайко В.Я., Пентилюк М.І., Передрій Г.Р., Рожило Л.П. Методика вивчення української мови в школі. – К., 1987.
2. Безпояско О.К., Городенська К.Г., Русанівський В.М. Граматика української мови. Морфологія. – К., 1993.
3. Глазова О.П. Дидактичні матеріали з морфології української мови. 5 – 6 класи. – К., 1985.
4. Дудников А.В. Методика изучения грамматики в восьмилетней школе. – М., 1977.
5. Караман С.О. Методика навчання української мови в гімназії. – К., 2000.
6. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах / За ред. М.І.Пентилюк. – К., 2000.
7. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / За ред. М.Пентилюк. – К., 2005.
8. Практикум з методики навчання української мови / За ред. М.І.Пентилюк. – К.: Ленвіт, 2003.
9. Мельничайко В.М., Пентилюк М.І., Рожило Л.П. Удосконалення змісту і методів навчання української мови. – К., 1982.
10. Олійник І.С., Іваненко В.К., Рожило Л.П., Скорик О.С. Методика викладання української мови в середній школі. – К., 1989.
11. Пентилюк М.І. Наукові засади комунікативного спрямування навчання мови // Українська мова і література в школі. – 1999. - № 3. – С. 8 – 10.
12. Пентилюк М.І., Івашенко О.В. Українська мова: Підручник-комплект. – К., 2000.
13. Плиско К.М. Теорія і методика навчання української мови в середній школі. – Х., 2001.
14. Плиско К.М. Принципи, форми і методи навчання української мови. – Х., 1995.
15. Плющ М.Я. Вивчення морфології в 5 –6 класах: Посібник для вчителя. – К., 1988.
16. Програми для середньої загальноосвітньої школи: Рідна мова 5-11 класи. – К., 2001.
17. Програми для середньої загальноосвітньої школи: Українська мова 5-11 класи. – К., 2001.
18. Плиско К.М. Синтаксис української мови в опорних конспектах, таблицях і схемах. – Х., 2000.
19. Плиско К.М. Організація навчання синтаксису в середній школі: Посібник для вчителя. – Х., 1992.
20. Симоненкова Л.М., Остаф Я.І. Числівник // Дивослово. – 1994. - № 7.
21. Скуратівський Л.В. Пізнавальні завдання з української мови. – К., 1987.
22. Текучов А.В. Методика русского языка в средней школе. – М., 1980.

23. Христіанінова Р.О. Просте речення в шкільному курсі української мови: Посібник для вчителя. – К., 1991.
24. Симоненкова Л.М., Остаф Я.І. Числівник // Дивослово. – 1994. - № 7.
25. Чак Є.Д. Складні питання граматики та орфографії. – К., 1978.
26. Чинні підручники.
27. Шкільник М.М. Проблемний підхід до вивчення частин мови. – К., 1981.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 7

ТЕМА. Наукові основи зв'язного мовлення

ПЛАН

1. Зв'язне мовлення як методична проблема.
2. Значення і завдання роботи з розвитку усного і писемного зв'язного мовлення.
3. Питання розвитку зв'язного мовлення в історії методичної науки.
4. Основні принципи методики розвитку зв'язного мовлення..
5. Питання розвитку усного мовлення учнів.
6. Види робіт з розвитку зв'язного мовлення.
7. Основні вимоги до перевірки творчих робіт.

ПРАКТИЧНО В АУДИТОРІЇ:

1. Осмислення мети і завдань навчання усіх видів мовленнєвої діяльності в школі.
2. Окреслення вмінь і навичок, якими повинні оволодіти учні у процесі оволодіння рецептивними і продуктивними видами діяльності.

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. Проблемні запитання до плану 3, 5 – С.204 (Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах. – К., 2003.).

ЗАПИТАННЯ І ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Питання розвитку зв'язного мовлення в методичній науці.
2. Напрями роботи з розвитку мовлення.
3. Методичне поняття “зв'язне мовлення”.
4. Як зв'язне мовлення відбивається в інших науках (лінгвістиці, психології, психолінгвістиці)?
5. Які завдання роботи з розвитку зв'язного мовлення?

ЛІТЕРАТУРА

1. Біляєв О.М., Мельничайко В.Я., Пентилюк М.І., Передрій Г.Р., Рожило Л.П. Методика вивчення української мови в школі. – К., 1987.
2. Борисюк І.В. Роль тексту на шляху формування комунікативної компетенції учнів // Мовознавство. – 1988. - № 1. – С. 54 – 60.
3. Варзацька Л.О. Навчання мови та мовлення на основі аналізу тексту. – К., 1986.
4. Караман С.О. Методика навчання української мови в гімназії. – К., 2001.
5. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах / За ред. М.І.Пентилюк. – К., 2001.
6. Олійник І.С., Іваненко В.К., Рожило Л.П., Скорик О.С. Методика викладання української мови в середній школі. – К., 1989.
7. Плиско К.М. Теорія і методика навчання української мови в середній школі. – Х., 2001.
8. Програми для середньої загальноосвітньої школи: Рідна мова 5-11 класи. – К., 2001.
9. Програми для середньої загальноосвітньої школи: Українська мова 5-11 класи. – К., 2001.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 8

ТЕМА. **Методика опрацювання стилів мовлення. Особливості формування риторичних умінь і навичок старшокласників**

ПЛАН

1. Зміст і місце стилів мовлення в шкільній програмі..
2. Функціонально-стилістичний підхід до навчання української мови.
3. Особливості вивчення стилів мовлення у 5 – 9, 10 – 11 класах..
4. Система вправ зі стилістики.
5. Особливості роботи з риторики в старших класах.

ПРАКТИЧНО В АУДИТОРІЇ:

1. Осмислення мети і завдань роботи зі стилістики в школі.
2. Окреслення вмінь і навичок, якими повинні оволодіти учні у процесі роботи над стилями мови.
3. Розібрати особливості роботи з риторики у старших класах, передбачених програмою.

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. Завдання 1, 2, 3, 4 – С.230 (Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах. – К., 2003).

ЗАПИТАННЯ І ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Як відбити поняття стилістики у змістових лініях чинної програми?
2. Який зв'язок між поняттями стилістики в програмі основної і старшої школи?
3. У чому суть функціонально-стилістичного аспекту навчання мови?
4. Які стильові і стилістичні ознаки має текст?
5. Якими риторичними вміннями й навичками повинні оволодіти учнів основної та старшої школи?

ЛІТЕРАТУРА

1. Волошина Н. Синтаксичні засоби стилістики (конспект уроку) // Дивослово. – 1999. - № 7. С. 52 – 53.
2. Гамрецька І. Мовленнєво-публіцистична культура учнів: один з аспектів // Дивослово. – 1999. - № 12. – С. 14 – 15.
3. Зязюн І.А Краса педагогічної дії. – К., 1997.
4. Мельничайко В.Я. Творчі роботи на уроках української мови. – К., 1984.
5. Мельникайко В.Я., Пентиліук М.І., Рожило Л.П. Удосконалення змісту і методів навчання української мови. – К., 1981. – С. 56 – 76.
6. Методика вивчення української мови в школі / О.Біляєв, В.Мельничайко, М.Пентиліук та ін. – К., 1987. – С. 222 – 232.
7. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах / За ред. М.Пентиліук. – К., 2000. – 181 – 204.
8. Михальська А.К Основи риторики. – М., 1996.
9. Пентиліук М.І культура мови і стилістика. – К., 1994.
10. Пентиліук М.І робота зі стилістики в 4 – 6 класах. – К., 1984.
11. Пентиліук М.І. Робота зі стилістики в 8 – 9 класах. – К., 1987.